

Η πολιτική ισορροπιών της Μελόνι

Description

Luigi Scazzieri*

Στον πρώτο χρόνο της θητείας της διέψευσε τις προσδοκίες, καθώς η Ιταλίδα πρωθυπουργός Τζόρτζια Μελόνι έσμιξε τον ατλαντισμό και τον πραγματισμό απέναντι στην ΕΕ, με τον δεξιό λαϊκισμό σε θέματα μετανάστευσης, πολιτισμού και πράσινης πολιτικής.

Όταν η Μελόνι έγινε πρωθυπουργός της Ιταλίας τον περασμένο Οκτώβριο, πολλοί ανησυχούσαν ότι η ηγέτιδα του ακροδεξιού κόμματος Αδελφοί της Ιταλίας θα ξεκινούσε ένα ξέσπασμα δαπανών, θα έμπαινε σε πορεία σύγκρουσης με την ΕΕ και θα κλόνιζε την ενότητα της Δύσης έναντι της Ρωσίας.

Οι φόβοι αυτοί δεν επαληθεύτηκαν. Αντιθέτως, η Μελόνι επιδόθηκε σε μια λεπτή πράξη εξισορρόπησης. Παρέμεινε έντονα ατλαντίστρια, υιοθέτησε έναν εποικοδομητικό τόνο απέναντι στην ΕΕ και ακολούθησε μια σχετικά συντηρητική δημοσιονομική πολιτική. Αλλά αυτός ο πραγματισμός συμβαδίζει με τυπικές ακροδεξιές λαϊκίστικες πολιτικές και ρητορική σχετικά με τη μείωση της παράνομης μετανάστευσης, την προώθηση συντηρητικών αξιών και την επιβράδυνση της πράσινης μετάβασης.

Ανησυχίες ότι η Μελόνι θα άλλαζε την εξωτερική πολιτική της Ιταλίας και την πολιτική έναντι της ΕΕ, είχαν τις ρίζες τους στην πολιτική της καταγωγή από το μεταφασιστικό Κοινωνικό Κίνημα της Ιταλίας, και στην ρητορική της κατά της ΕΕ και του κατεστημένου, που την ανέδειξαν σε εθνική προσωπικότητα την τελευταία δεκαετία.

Η Μελόνι κατακεραύνωσε την ΕΕ στο παρελθόν, για γραφειοκρατική υπερβολή και ζήτησε να αποχωρήσει η Ιταλία από το ευρώ. Επέκρινε επίσης τις δυτικές κυρώσεις κατά της Ρωσίας και εξέφρασε θαυμασμό για τον Βλαντίμιρ Πούτιν, όπως έκαναν και οι εταίροι της στον συνασπισμό, ο ηγέτης της Λέγκα Ματέο Σαλβίνι και ο πρώην πρωθυπουργός Σίλβιο Μπερλουσκόνι.

Μέχρι τις περσινές εκλογές, η Μελόνι είχε αμβλύνει κάποιες από τις πιο ακραίες θέσεις της. Οι δυσκολίες του Ηνωμένου Βασιλείου μετά το Brexit και η ενεργοποίηση του ταμείου ανάκαμψης της ΕΕ μετά την πανδημία, από το οποίο η Ιταλία θα είναι ο μεγαλύτερος ωφελημένος με δάνεια και επιχορηγήσεις ύψους €191.5 δισεκατομμυρίων, οδήγησαν τη Μελόνι να μετριάσει τον ευρωσκεπτικισμό της και να εγκαταλείψει τη σκέψη για έξοδο από το ευρώ. Και μετά την εισβολή του Πούτιν στην Ουκρανία, η Μελόνι καταδίκασε σθεναρά την εισβολή και τοποθετήθηκε ως ισχυρός υποστηρικτής του Κιέβου.

Μετά την ανάληψη των καθηκόντων της, η Μελόνι ακολούθησε μια έντονα ατλαντιστική εξωτερική πολιτική. Παρά τον εκτενή σκεπτικισμό της κοινής γνώμης και του συνασπισμού της, υποστήριξε την υποψηφιότητα της Ουκρανίας για ένταξη στην ΕΕ και ενίσχυσε τη στρατιωτική υποστήριξη της προς το Κίεβο, παρέχοντάς περισσότερα όπλα, συμπεριλαμβανομένων συστημάτων αεράμυνας.

Η Μελόνι σκλήρυνε επίσης την πολιτική της Ιταλίας έναντι της Κίνας και η κυβέρνησή της δήλωσε σθεναρά ότι σκοπεύει να εγκαταλείψει την πρωτοβουλία Belt and Road του Πεκίνου, στην οποία η Ιταλία προσχώρησε το 2019.

Μόλις ανέλαβε την εξουσία, η Μελόνι εγκατέλειψε ή περιέκοψε τις περισσότερες από τις προεκλογικές αυξήσεις δαπανών που είχε υποσχεθεί, γνωρίζοντας ότι θα υπονόμευαν την αξιοπιστία της, και θα προκαλούσαν αμφιβολίες για τη βιωσιμότητα του χρέους της Ιταλίας, το οποίο στο τέλος του 2022 ανερχόταν στο 147% του ΑΕΠ.

Η ανάγκη να συνεχίσει η χρηματοδότηση από το ταμείο ανάκαμψης της ΕΕ οδήγησε επίσης τη Μελόνι να μετριάσει περαιτέρω τη ρητορική της απέναντι στην ΕΕ. Η ευρωπαϊκή της πολιτική επικεντρώθηκε κυρίως στην επιδίωξη των παραδοσιακών προτεραιοτήτων της Ιταλίας: μεγαλύτερες προσπάθειες από την ΕΕ για τη μείωση του

αριθμού των μεταναστών που αποβιβάζονται στην Ιταλία, πιο ευέλικτοι δημοσιονομικοί κανόνες της ΕΕ και περισσότερο ενοποιημένος δανεισμός από την ΕΕ για την αντιμετώπιση εξωτερικών σοκ.

Ο έντονος ατλαντισμός της Μελόνι και η ρεαλιστική της στάση απέναντι στην ΕΕ, της επέτρεψαν να αποβάλει μεγάλο μέρος του φορτίου που συνδέεται με την ακροδεξιά καταγωγή της, και να επανατοποθετηθεί ως πιο μετριοπαθής συντηρητική πολιτικός. Δημιούργησε καλές εργασιακές σχέσεις με τον πρόεδρο των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν, και με τους επικρατέστερους ηγέτες της ΕΕ, όπως η πρόεδρος της Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και ο Γερμανός καγκελάριος Όλαφ Σολτς. Ωστόσο, οι σχέσεις της με τον Γάλλο Εμμανουέλ Μακρόν είναι πιο προβληματικές και διανθίζονται από διαξιφισμούς, ιδίως όσον αφορά τη μεταναστευτική πολιτική.

Ο ρεαλισμός της Μελόνι απέναντι στην ΕΕ, ο ισχυρός ατλαντισμός και η σχετική δημοσιονομική πειθαρχία, συνοδεύτηκαν από συνεχείς δεξιές λαϊκίστικες πολιτικές σε πολλά άλλα ζητήματα. Η Μελόνι διατυμπάνιζε τις πολιτικές της για την αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης, δυσχεραίνοντας τη λειτουργία των σωστικών λέμβων των ΜΚΟ στη Μεσόγειο. Η ίδια εμφανίστηκε ως υπερασπίστρια των συντηρητικών δυτικών αξιών και εφάρμοσε πολιτικές προς αυτή την κατεύθυνση, για παράδειγμα, δυσκολεύοντας την αναγνώριση της γονικής ιδιότητας των ομόφυλων ζευγαριών με παιδιά. Ακόμη και στην οικονομική πολιτική, τα λαϊκίστικα ένστικτα της Μελόνι συνεχίζουν να είναι ορατά, όπως φαίνεται από τα σχέδιά της να φορολογήσει τα πρόσθετα κέρδη των τραπεζών από τα υψηλότερα επιτόκια, τα οποία ήταν τόσο επιζήμια, που χρειάστηκε να τα ανατρέψει εν μέρει.

Για πόσο ακόμη θα μπορέσει η Μελόνι να διατηρήσει αυτή την πολιτική ισορροπίας; Μετά τις ευρωεκλογές του επόμενου έτους, η Μελόνι ελπίζει ότι θα μπορέσει να διατηρήσει αυτή την ισορροπία για αρκετό χρονικό διάστημα ώστε να ενισχύσει την επιρροή της στην αρένα της ΕΕ. Μέχρι στιγμής, οι δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι η δημοτικότητά της αυξήθηκε από τις περσινές εκλογές.

Εν τω μεταξύ, η κυριαρχία της στην ιταλική Δεξιά είναι αδιαμφισβήτητη και η κεντροαριστερή αντιπολίτευση είναι διχασμένη και αναποτελεσματική. Τα ποσοστά της Μελόνι ενισχύθηκαν από την οικονομική κατάσταση της Ιταλίας, η οποία κατάφερε να ξεπεράσει τη διακοπή του ρωσικού φυσικού αερίου τον περασμένο χειμώνα και αναμένεται να αναπτυχθεί κατά 1.1% φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ.

Ωστόσο, στον ορίζοντα διαφαίνονται προκλήσεις. Η υλοποίηση του προγράμματος ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ιταλίας καθυστερεί, με πολλά έργα να

αντιμετωπίζουν αναβολές. Αυτό έχει οδηγήσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναβάλει και να περιορίσει ορισμένες από τις πληρωμές από το ταμείο. Περαιτέρω καθυστερήσεις στις εκταμιεύσεις θα κάνουν τον Μελόνι να φανεί ανεπαρκής.

Ομοίως, ο αυξανόμενος αριθμός των μεταναστών που φθάνουν στην Ιταλία με βάρκες στη Μεσόγειο, θα μπορούσε να αποτελέσει πρόβλημα για τη Μελόνι, δεδομένου ότι έχει ποντάρει τόσο μεγάλο πολιτικό κεφάλαιο στη μείωση των αφίξεων. Τέλος, και δυσοίωνα για τη Μελόνι, το ΑΕΠ της Ιταλίας συρρικνώθηκε κατά 0.3% το δεύτερο τρίμηνο του έτους, γεγονός που υποδηλώνει ότι η οικονομία μπορεί να επιβραδυνθεί περισσότερο απ' ότι αναμένεται.

Οι εσωτερικές δυσκολίες θα μπορούσαν να ωθήσουν τη Μελόνι να καταφύγει σε λαϊκίστικες τακτικές υψηλού ρίσκου για να διατηρήσει την υποστήριξη των ψηφοφόρων της. Ο φόρος που ανακοίνωσε πρόσφατα για τα πρόσθετα κέρδη των τραπεζών μπορεί να είναι μόνο το πρώτο παράδειγμα αλλοπρόσαλλων και επιζήμιων λανθασμένων πολιτικών κινήσεων.

Όσο περισσότερο παραπαίει η Μελόνι στο εσωτερικό, τόσο περισσότερο θα αποδυναμώνεται η προσεκτικά διαμορφωμένη διεθνής εικόνα της για ρεαλισμό και επάρκεια. Αυτό θα μπορούσε να αποβεί μοιραίο για τη Μελόνι.

**Ο Luigi Scazzieri είναι ανώτερος ερευνητής στο Κέντρο Ευρωπαϊκής Μεταρρύθμισης (Centre for European Reform). Το κείμενο δημοσιεύτηκε από το Κέντρο, <https://www.cer.eu/in-the-press/melonis-balancing-act>., και δημοσιεύεται επίσης στο Μπλοκ της Εταιρίας Κυπριακών Οικονομικών Μελετών (Cyrus Economic Society)*